

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Archiepisc. Tarentasien. & Episc. Augutsen. & Abbati Bonimontis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20006

animalibus quæ ibant, & non revertentur, possent secundum formam expositionis suprapositæ comparari; ut quod super ea statuerunt, taliter receptum fuisset à partibus & servatum, quod nec causa ipsa in recidivæ contentionis scrupulum denuo devenisset, nec nos oporteret super ea cum partibus laborare. Sanè quamvis causa ipsa frequenter fuerit per sedem apostolicam diffinita, peccatis tamen exigentibus rediit malefana cicatrix in vulnus antiquum; hodièque manent vestigia veteris quæstionis, & evidenter apparent ex damnis quæ utraque partium ejus occasione vehementer incurrit, sicut ipsi novistis, nec nos etiam ignoramus. Quod si verum inspicimus, & attendimus causas controversiæ diuturnæ, per vos interdum stetit se videtur quò minùs legitimum finem acceperit quæstio toties suscitata. Nam (ut non longè petamus exemplum) cum bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster partes ad judiciû citavisset, terminum eis certum præfigens, & eum postmodum de voluntate partium prorogasset, licèt dilectus filius I. Dolen. electus ad sedem apostolicam propter hoc in persona propria non sine multo gravamine accessisset, tu tamen frater Archiepiscopo nec venisti, nec misisti ad nos idoneum responsalem, sed nuncios solummodo minùs sufficienter instructos pro sola dilatione petenda. Nolentes autem dictas Ecclesias hujus occasione discordiæ non sine magno utriusque dispendio diutiùs laborare, festum dedicationis beati Michaëlis proximò futurum pro peremptorio termino vobis & parti adversæ duximus præfigendum. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus ad prædictum terminum, quicquid de te frater Archiepiscopo quocunque modo contingat, per vos vel procuratores idoneos ad sedem apostolicam accedatis, nostræ dispositionis formam vel justæ diffinitionis sententiam recepturi. Cum enim instantia nostra quotidiana sit omnium Ecclesiarum sollicitudo continua, de plenitudine potestatis, quam super omnes Ecclesias ab ipso Iesu Christo suscepimus, ea cupimus consilio saniori disponere, sicut viderimus expedire, quæ ad pacem & utilitatem proveniant Ecclesiæ utriusque. Alioquin ex tunc in diffinitione ipsius

causæ vel dispositione dante Domino procedemus. Datum Romæ apud S. Petrum Id. Maij, Pont. nostri anno primo.

In eundem serè modum Bituricen. Archiepiscopo. Licèt in Ezechiele &c. usque ad verbum illud procedemus. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus ut supramemoratis Archiepiscopo & Capitulo Turonen. ex parte nostra districtè præcipias ut in termino sibi peremptorio constituto nostro se conspectui repræsentent, & literas nostræ citationis per tuos nuncios ipsis facias præsentari. Datum Romæ &c. ut supra, xv. Kalend. Iunij &c.

ARCHIEPISC. TARENTASIE. & Episc. Augusten. & Abbati Bonimontis.

Licèt injunctæ nobis administratio- nis officium profectibus nos admoveat intendere singulorum, & tanquam de commisso nobis grege rationem Domino redditori cunctos ea facere exoptemus quæ ad vitam proficiant sempiternam, fratres tamen & coepiscopos nostros, qui in partem sunt sollicitudinis evocati, sic vellemus commissi eis officij executionem diligenter peragere, quod non lucerna sub modio sed supra candellabrum posita videretur. Verùm cum de ipsis ea nostris auribus referuntur quæ in infamiam pontificalis dignitatis redundant, dolemus admodum & turbamur; quia juxta divinæ legis sententiam, *si sacerdos, qui est unctus, peccaverit, facit delinquere populum.* Olim siquidem cum venerabilis frater noster Lausannen. Episcopus felicitis recordationis C. Papæ prædecessori nostro à Capitulo suo delatus fuisset in multis, idem prædecessor noster venerabili fratri nostro Maurianen. Episcopo & dilectis filiis Bellavallis & de Caritate Abbatibus apostolica auctoritate præcepit ut ad Ecclesiam Lausannen. personaliter accedentes, quæ in eadem tam in capite quam in membris digna correctione cognoscerent, studerent diligenti sollicitudine emendare. Qui cum die statuta Lausannam accessissent, & fecissent in præfati Episcopi & Capituli præsentia commissionis literas recitari, sicut in eorum literis perspeximus contineri, ipsum Episcopum & Capitulum ad compositionem amicabilem faciendam inducere studuerunt. Tunc Capitulum duo instrumenta exhibuit; quorum

Epist. 169.

Epist. 170.
Committere
eis causa Episcopi & Capituli Lausannen-
sis.
Vide infra epist.
334.

unum erat sigillatum septem sigillis arbitratorum, in quos tam Canonici quam Episcopus compromiserant memorati; alterum verò erat sigillo jamdicti Episcopi consignatum, in quo se fatebatur reatum perjurij incurrere, si à facta compositione à jamdictis arbitratorum ratione qualibet ab arbitrio resiliret. Episcopus autem in præsentiā delegatorum judicum, quòd compositionem illam non tenuerat, nec teneret, proposuit; asserens quòd Canonici antea à compositione resiliant, & emendationem, quam super quibusdam articulis præfati arbitri ei facere compromiserant, nondum potuerat obtinere; & ideo se non incurrissè reatum perjurij fatebatur, quia Canonici prius compositionem infregerant, & compositionis chartam arbitri non curaverant emendare. E contra verò Canonici respondebant quòd nec ipsi à compositione resiliant, nec aliquid arbitri in compositione promiserant emendare. Licet autem e contra Episcopus se probare promitteret quòd dicebat, in præsentiā tamen ipsorum judicum non probavit. Cùmque præfati Canonici super monetæ diminutione & exactione novi pedagij memoratum Episcopum convenirent, & peterent quòd ab arbitris præceptum fuerat observari, respondit Episcopus memoratus, quòd monetæ erat proculdubio diminuta, nec licuit arbitris super hoc aliquid arbitrari, cùm tanquam domino monetæ licitum ei sit eam pro suo beneplacito minuere & augere. & iste fuit unus de articulis in quibus emendationem arbitrij postulavit. Pedagogium autem à quadraginta annis acceptum fuisse asseruit, & in gravamen inimicorum suorum se illud proposuit statuisse. Cùmque adjicerent Canonici antedicti, quòd præter illa quæ in compositionis instrumento continebantur, alia vellent contra eundem Episcopum proponere & probare, respondit Episcopus quòd eos aliquatenus non audiret, quia non tenebatur coram ipsis judicibus respondere, cùm literæ commissionis non ex parte Capituli (sicut continebatur in eis) sed per falsam suggestionem fuerint impetratæ: quia P. de * Exchandens, qui eas impetravit, mandatum non habuit ut talia postularet. Ad quod P. ipse respondit quòd licet cùm ad Romanam Ecclesiam accessisset, non omnibus suum propositum revelaverit, sed qui-

busdam, postquam tamen rediit, commissionis literas omnibus qui aderant in Capitulo legit & exhibuit, & universis ipsæ literæ placuerunt. Et ideo asserunt Episcopum debere coram eisdem judicibus respondere; quia rati habitio retrahitur, & mandato comparatur. Et quoniam eorum judicium noluit sapienter Episcopus subintrare, licet ipsi judices in eadem Ecclesia multa digna correctione cognoscerent, & eam à statu pristino miserabiliter corruisse, & bona tamen Episcopi quam Capituli viderent plurimum imminuta, in executione tamen mandati apostolici ultra procedere noluerunt, negotium ipsum ad Romanam * Ecclesiam remittentes. Ad hæc, tam literis Capituli Laufannen. quam religiosorum Abbatum, Comitum, & Baronum ejusdem diocesis, & aliorum multorum nostro apostolatui est suggestum, quòd idem Episcopus bona ipsius episcopatus dilapidando consumpsit, matrimonia non * jungenda conjungit, & divortia celebrat indilcretè; & cùm incontinentiæ laboraret infamia, familiaritatem amplectitur iniquorum, justitiam denegat postulantes, & quibuslibet contumeliosè respondet, in se non ostendens mansuetudinem pastorem. Præterea contra eundem multa alia proferuntur, quæ longum esset literis præsentibus enarrare. Super quibus siquidem omnibus tanto dolemus vehementius & movemur, quanto eundem Episcopum, tanquam in Romana Ecclesia enutritum, & ab ea in pontificalis officij dignitatem assumptum, quantum cum Deo possumus synceriori caritate diligimus, & specialius amplectamur. Quoniam igitur quæ de præmissis Episcopo referuntur, sub dissimulatione transire non possumus, nec debemus, inquisitionem ipsius negotij de fratrum nostrorum consilio vestræ duximus experientiæ committendam; per apostolica vobis scripta districtè præcipientes, quatenus ad locum competentem pariter accedentes, & partibus convocatis, solum Deum habentes præ oculis, appellatione postposita, audiatis hinc inde proposita; & attestaciones & allegaciones utriusque partis discussas & examinatas canonicè, sub sigillis vestris nobis dirigere procuretis, præfigentes utrique parti terminum competentem, quo sufficienter instructæ, ad recipiendam sententiam nostro se conspectui repræsentent.

* Curiam

* conjungenda

M ij

* In epist. 334. pro compositionis legitur arbitrij

* Exchandens

tent. Si verò præfati Canonici ab accusatione destiterint, & probare noluerint quod proponunt, vos, si præfatus Episcopus super his fuerit infamiae nota repperfus, purgationem ipsi canonicam indicatis, ut cum tribus Episcopis suam, si valet, innocentiam purgare non differat, & eam, si præstiterit, auctoritate apostolica admittentes, eum ab impetitione Canonicoꝝ penitus absolvatis, & ab objectis criminibus denunciatis infontem. Verùm si se non poterit iuxta sanctiones canonicas expiare, vos eum suspensum ad nostram præsentiam sublato appellationis obstaculo transmittatis, ut in negotio ipso sicut expedire viderimus auctore Domino procedamus, attentius provisuri ut mandatum apostolicum ita prudenter ac diligenter exequi studeatis, ut nos devotionem & sollicitudinem vestram possimus merito commendare. Volumus autem nihilominus & mandamus ut eidem Episcopo districtius injungatis, ne bona Lausannens. Ecclesie hujus occasione negotij quomodolibet alienare præsumat, in quorum distractione dicitur hæcenus satis enormiter excessisse. Si qua verò partium legitime citata vestram præsentiam adire contempserit &c. Nullis literis obstantibus harum tenore tacito &c. Quòd si omnes &c. tu frater Archiepiscopo cum eorum altero &c. Datum &c. ut supra, Id. Maij.

*P H I L I P P O I L L V S T R I
Francorum Regi.*

*Epist. 171.
Vt repudiata
pellice, legitima
uxorem
recipiat.*

Licet dextera Domini suam fecerit in nostra promotione virtutem, de terra suscitans inopem, & de stercore erigens pauperem, & illud nos voluerit dignitatis solium obtinere, ut non solum cum Principibus, sed de Principibus etiam judicemus, cum tamen conditionem humilitatis nostræ conspicimus, & de quo ad quid simus vocati pensamus, præter generale debitum pastoralis officij quod singulis nos constituit debitores, tibi & regno tuo specialiter nos fatemur teneri, in quo nos recolimus in studiis literarum ætatem transegisse minorem, ac divino munere quantæcunque scientiæ donum adeptos, beneficiorum impensam multiplicem suscepisse. Ad cumulum autem hujus præcipuæ dilectionis accedit progenitorum tuorum grata memoria, quos, sicut Christianissimos

Principes, nec ventus turbinis, nec impetus tempestatis ab Ecclesia Romana potuit aliquando separare, quin potius tanto amplius in ipsius devotione ferverent, quanto fortius in naviculam nostri piscatoris fluctus insurgerent, & mare tumultuosius ventorum incurfibus fluctuaret. Vnde cum in minori quondam officio constituti serenitatem regiam & regnum Franciæ speciali amplexari fuerimus dilectionis affectu, nunc ad apicem Summi Pontificatus, licet insufficientes, assumpti, privatis affectibus, communibus supervenientibus causis, tam ardentius in regis serenitatis dilectione flagramus, ut occasionem nobis precemur à Domino indulgeri, per quam affectus interior prodeat in effectum, & prærogativa sinceritatis, quam ad te gerimus, in opere pateat universis. Verùm quanto amplius celsitudinem tuam honorare cupimus, & ad profectum tuum ardentius aspiramus, tanto magis de tua sumus salute solliciti, & gravius ferimus, si nostræ caritatis affectus circa serenitatem tuam, te præsertim dante materiam, videretur (quod absit) refrigerare, vel tepere. Sanè quantum scandalum sit exortum ex superinductione illius quam post multiplices inhibitiones Ecclesie (quarum unam factam per bonæ memoriæ M. sanctoꝝ Iohannis & Pauli Presbyterum Cardinalem, tunc apostolicæ sedis Legatum, & dilectum filium C. Subdiaconum & Notarium nostrum, cum felicis record. Celestini Papæ prædecessoris nostri literas in tua fecere præsentia recitari, quæ inhibitionem apertius continebant, ad te novimus pervenisse, & post datas & receptas epistolas venerabilibus fratribus nostris Sueffionens. & Noviom. Episcopis, nunciis tuis propter hoc apud sedem apostolicam constitutis) superinducere voluisti, tibi credimus ex parte liquere, in quo ad discretionem veritatis non debet vincere sensualitas rationem. Nosti enim quòd morbus iste jam vicina corrumpit, & ad excusandas excusationes in peccatis factus es ceteris excusatio, & in nos & Romanam Ecclesiam detractionem non modicam suscitasti. Quantum autem ex hoc te ipsum læseris, ex eo manifestè perpenditur, quòd omnia tibi contraria successerunt, quæ prius prospera succedebant, nec datum est tibi frui etiam pace diuturna, quin, etsi non corpus, mentem saltem sollicitudo

Vide Massonum in Annalibus.

Vide supra epist. 171.